

WaterPeilingen

Nummer 46

VWG Nieuwsbrief 15 april 2025

De Nieuwsbrief van de Vereniging voor Waterstaatsgeschiedenis verschijnt 1 x per maand rond de 15^e van de maand.

Algemeen:

Het bestuur vergadert in mei 2025.

Bestemming excursies:

2025 zal in het teken staan van de watersnood op 3, 4 en 5 februari 1825 waarbij delen van Nederland rond de Zuiderzee zwaar werden getroffen maar ook in Denemarken en Duitsland schade heeft aangericht. De bedoeling is om op **5 juni** naar Hasselt (Voorjaar) te gaan. In WP 47 (mei) staat het volledige programma, mocht de dagindeling eerder bekend zijn dan wordt er een aparte uitnodiging opgesteld. De bijdrage wordt gesteld op € 20,-, en dat is in lijn met het verzoek van de ALV van 11 december 2024.

De bedoeling is om aan het begin van deze bijeenkomst de ALV te houden.

Op **3 oktober** is de NajaarsExcursie die in Staphorst zal worden gehouden.

2025 is ook het lustrumjaar van SSF/ VWG, er is een lustrumbijeenkomst in voorbereiding. Datum en locatie zijn inmiddels bekend: 20 november, Fort Vechten in Bunnik. In 2016 is hier eveneens een lustrumbijeenkomst gehouden, deze bijeenkomst kent geen eigen financiële bijdrage.

In 2026 zal er in de excursies aandacht worden besteed aan de overstroming van de grote rivieren.

Het voornemen is om aandacht te besteden aan de bouw van het nieuwe gemaal in Hardinxveld-Giessendam en in het najaar iets verder naar het oosten aan het thema klimaatadaptatie en land- en tuinbouw.

Bovendien zal in juni 2026 de vaarexcursie in Maastricht opnieuw worden aangeboden.

Vincent Erdin en Pieter Jan Hofman; Excursiecommissie.

Algemeen:

In WP 45 is aandacht besteed aan de werkzaamheden in opdracht van het Waterschap Drents Overijsselse Delta aan het gemaal Streukelerzijl.

Dit gemaal staat aan het Galgenrak net iets buiten Hasselt. Het Galgenrak stroomt voorbij Hasselt in het Zwarte Water en zo naar het IJsselmeer.

(afb. gemaal Streukelerzijl, ve).

In TWG 2024, themanummer over de ‘vergeten watersnood van 1825’ is deze ramp en de gevolgen daarvan voor enkele gebieden onderzocht: Friesland, Gelderland en Overijssel werden zwaar getroffen. De Waddeneilanden zijn buiten beeld gebleven maar ook daar heeft het water in februari 1825 schade aangericht. Op Terschelling is op tenminste twee plaatsen een peilmerk aan de hoogste waterstand van dat moment aangebracht. Dat het eiland werd getroffen had alles te maken met het slechte onderhoud aan de primaire zeekering, de duinenrij. Het water werd vanuit de Noordzee de Waddenzee ingestuwd en kon zo de lage duinen van het eiland met kracht wegspoelen. De peilmerken zijn stille getuigen, hoe groot de schade aan boerderijen, huizen en menselijke en dierlijke slachtoffers is geweest is niet bekend.

Onderstaand een afbeelding van een hoogtemerk van het water in de vestingstad Blokzijl. Dat moet op het Oude Verlaat waar dit huis met opschrift staat toch manshoog hebben gestaan. Het water kwam vanaf de Zuiderzee de Kolk binnen stromen en zette de kade: Noorderkade, Bierkade etc. blank en stroomde zo de achtergelegen straten waaronder het Oude Verlaat in. Bij verschillende woningen is een waterput in de kelder te vinden die met zand gevuld is om het water naar dat punt te zuigen zodat het elders geen of in ieder geval minder schade aan zou richten.

(afb. hoogtemerk watervloed 1825 op een woning in Blokzijl, afb. ve).

Op het wereldwijde web van het Streekarchivariaat Noordwest Veluwe staat het dossier Commissie Zeevloed 1825-1828. Het hele dossier is gedigitaliseerd, de correspondentie is daarmee tot in de huis- en studiekamer te raadplegen. Zoekterm: 'Commissie Zeevloed'.

Vereniging:

Onlangs kwam het bericht van overlijden van mevrouw Heldoorn, een overlijden valt altijd te betreuren omdat het scheiden van dit leven zich nooit laat verdragen met het leven. Het ging hier om het oudste lid van de VWG. Op hoge leeftijd kwam de VWG van dit lid in beeld. Het lidmaatschap was daardoor van korte duur. Zoals de kleinzoon het benoemde zijn oma was betrokken op het werk van de VWG.

Neerslag:

Dat het droog is, is prettig voor de dagrecreant in eigen land maar lastig voor iedereen die in de land- en tuinbouw werkzaam is. Het zogenaamde droogteseizoen is wel erg droog begonnen. Om deze reden is een maand eerder dan gebruikelijk begonnen met het aanvoeren van water uit het IJsselmeer naar de werkgebieden van de waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa.

Voor Hunze en Aa komt er 5.000 liter water het gebied binnen via het gemaal bij Dorkwerd.

Waterschap Hunze en Aa (Veendam)

Het waterschap denkt dit jaar aan het gegeven dat het 25 jaar geleden is met het leggen van de eerste buitenlandse contacten. In het Europese programma Interreg kwamen de eerste contacten tot stand. Inmiddels zijn er meer waterschappen in het buitenland actief via de ministeries Buitenlandse zaken en het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat.

Internationaal wordt er met de kennis en expertise van de deelnemende waterschappen werk verzet in 40 stroomgebieden waar zo'n 20 miljoen inwoners zijn.

Waterschap Vechtstromen (Almelo)

Op 10 april is in Rijssen een de nieuw gebouwde Enterse Zomp 'Recht door zee II' overgedragen. De zomp was lange tijd het transportmiddel over de Regge in dit deel van de provincie Overijssel. Dagelijks bestuurder Ellen Hemmers gaf aan dat verleden en heden door middel van varend erfgoed zichtbaar en ook behouden blijven.

Waterschap Rivierenland (Tiel).

De droogte in het werkgebied is opvallend, doorgaans wordt de aarstand die nu in het gebied wordt gemeten pas in september bereikt.

In de afgelopen periode viel slechts 10 mm neerslag bij Wijchen. Alle reden om het water langer vast te houden. In een belangrijk fruitteelt gebied is veel water nodig om de bomen te besproeien als het gaat vriezen, de bloesem wordt dan vochtig gehouden zodat er een ijsbolletje omheen kan komen en bescherming biedt. Niet besproeien zou betekenen dat de bloesem bevroert en er geen vrucht (appels, kersen of peren) aan de fruitbomen zal komen.

Het waterschap heeft in samenwerking met de politie en de gemeenten Molenlanden en Vijfheerenlanden een nieuw verkeersbord geïntroduceerd. Op het bord wordt opgeroepen om rekening met elkaar als verkeersdeelnemer te houden. Met name de dijken in het gebied zijn geliefde toeristische routes voor wandelaars, fietsers (in allerlei vormen), motorrijders en automobilisten. De vaak smalle dijken kunnen de verkeersdruk niet altijd even goed

verwerken op piekmomenten, mooie en zonnige dagen zeker niet nu op veel plaatsen de fruitbomen getooid zijn met bloesem.

Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (Houten)

Begin van deze maand is een overeenkomst getekend tussen vijf agrarische organisaties, drie waterschappen: Amstel, Gooi & Vecht, Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden en Hoogheemraadschap van Rijnland en twee provincies Noord-Holland en Utrecht om boeren te stimuleren te blijven boeren in een kwetsbaar veengebied in het Groene Hart: Klimaat Slim Boeren op Veen Groene Hart. De komende drie jaar moet uitwijzen op welke manier de bodemdaling afgeremd en broeikasemissie vermindert kan worden. De biodiversiteit moet belangrijk verbeteren, slootkanten worden vrijgelaten voor bloemen en weidevogels en er moet een waterrobuustsysteem komen waarbij de waterkwaliteit een vereiste is. De meeste maatregelen die in 13 polders in gang worden gezet komen van de agrariërs zelf. Nieuwe deelnemers zijn altijd welkom.

Hoogheemraadschap van Rijnland (Leiden)

Hoogheemraad Hans Schouffoer stelt in zijn nieuwste column de vraag: welke waarde heeft schoon water voor jou?

De column is te vinden op de website van het hoogheemraadschap. Schouffoer brengt in zijn column. Deze keer over de kwaliteit van het water en op welke soms eenvoudige manier die door iedere inwoner te verbeteren is. Eigenlijk zijn de aanbevelingen door iedereen toepasbaar, als iedere roker zijn peuk nu eens in een afvalbak doet in plaats van in het rioolputje of in het water te gooien, zwerfaval dat in het water terecht komt.

Waterschap Scheldestromen (Middelburg)

In het Grenspark 'Groot Saeftinghe (oost Zeeuws Vlaanderen); wordt door waterschap Scheldestromen en de provincie Zeeland gedurende drie jaar onderzoek gedaan naar het resultaat van een dubbele stuw. In Zeeland is weinig zoetwater beschikbaar, de dubbele stuw moet er voor zorgen dat zoutwater achterblijft en zoetwater door kan stromen tot in de landbouwgebieden. Op vier plaatsen in het grenspark zijn stuwen geplaatst. De zoete stuw zorgt ervoor dat er een drempel ontstaat waardoor het zoute water neerslaat en het zoete water beter benut kan worden.

Waterschap Brabantse Delta (Breda)

Op 24 april in Galder en 1 mei in Ulvenhout organiseert het waterschap bijeenkomsten over de herinrichting van Markdal noord. Aan de hand van het voorlopig ontwerp wordt het plan toegelicht voor het herstel van de beek over een afstand van vier kilometer tussen stuw Galder en stuw Bieberg in Breda. Het Markdal moet zodanig ingericht gaan worden dat het geschikt is om water tijdelijk te bergen als er een piekbui valt. Tevens gaat het om 150 hectare nieuwe natuur dat onderdeel uit gaat maken van het Natuur Netwerk Brabant.

Waterschap De Dommel (Boxtel)

Met het planten van een zwarte els werd deze week het project verbindingzone Rietmussen-Soeterbeekseweg in Nuenen feestelijk afgerond. Wie de afbeeldingen van voor het werk ziet en nu ziet de verschillen. Oevers van de beek zijn over een afstand van 550 meter flauwer gemaakt, ook hier is de inzet: herstel biodiversiteit en opvangcapaciteit van neerslag zonder elders schade of overlast te veroorzaken. Het werk begon in 2023 en kwam in 2024 twee keer stil te liggen door overvloedige neerslag. Daarmee werd het belang van dit werk onderstreept. De nieuwe verbinding maakt deel uit van het Van Gogh Nationaal Park.

Waterschap Limburg (Roermond)

Op 10 april is de nieuwe regionale overstromingskaart Limburg gepresenteerd. De kaart borduurt voort op de overstroming van juli 2021 in Zuid Limburg, met name rond Valkenburg.

Bij het samenstellen van de kaart is rekening gehouden met verdere klimaatveranderingen, hoge waterstanden in de beken en rivieren door extreme neerslag en grotere stroomsnelheden door wateraanvoer van elders. De kaart biedt een doorkijk naar het jaar 2100 en geeft de zwakke plekken aan waar overstromingen zonder maatregelen plaats zouden kunnen vinden. Dat de meeste risico's in het zuiden van de provincie liggen wekt geen verbazing, hier zijn de hoogte verschillen in het landschap door de heuvels en dalen het grootst.

(overzicht van het rampgebied in Overijssel en Gelderland; Collectie Zuiderzeemuseum Enkhuizen)

Data

In samenwerking met het Stadsarchief Kampen is er een fietsroute beschikbaar die langs de sporen van de watersnood van 1825 voert.

Exposities 1825:

Elburg: 1 juli tot 21 september

Ermelo; Museum Het Pakhuis: 8 december 2025 tot 8 februari 2026.

Hasselt; Museum Oude Stadhuis Markt 1, 1 april tot 1 november 2025; openingstijden maandag tot en met vrijdag van 10 u – 16 u; op zaterdag van 12 u tot 16 u. (op 5 juni a.s. in ieder geval een van de bestemmingen tijdens de VoorjaarsExcursie).

Kampen, Stadsarchief tot 15 september

Oldebroek: Boerderijmuseum 'De Bovenstreek' 23 november tot 1 november

Staphorst: Museum, Gemeenteweg 67

Vollenhove; Stadsmuseum, Bisschopstraat

5 juni: VoorjaarsExcursie naar Hasselt. Het volledige programma ontvangt u aan het eind van deze maand. Hasselt is vanuit Zwolle met bus 71 (halfuursdienst en reistijd plm. 25 minuten bereikbaar). Naast gebouw de Regenboog is een parkeerterrein.

Mocht u uw deelname al willen vastleggen dan kan dat door een mailbericht te sturen naar waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl

3 oktober: NajaarsExcursie naar Staphorst.

28 oktober: lezing 1825 door Lotte Jensen op uitnodiging van de Oudheidkundige Vereniging Arent thoe Boecop.

2025: Amsterdam 750 jaar stadsrechten

2025: Waterschap Zuiderzeeland bestaat op 25 jaar, evenement op zaterdag 14 juni.

26 september 2025: 16 e Nationale Sluizendag in Drunen, in samenwerking met de gemeente Heusden en waterschap Aa en Maas. Nadere informatie volgt.

Uitnodiging bijeenkomst in Rotterdam:

Ons verhaal begint in het hart van de middeleeuwen

Na eerdere succesvolle edities in 2022, 2023 en 2024 organiseert de Stichting Ontstaan van Holland de eerstvolgende Holland Dag in en bij het **Bibliotheektheater** in Rotterdam op **vrijdag 16 mei**.

De Holland Dag bestaat uit een symposium en een vrij toegankelijk publieksevenement. Het programma van het symposium concentreert zich op vroege stedelijke ontwikkeling in Holland, met de nadruk op de Maasdelta, maar we kijken ook daarbuiten! Ook de vraag hoe je hedendaags publiek interesseert voor middeleeuwse geschiedenis is een rode draad bij alle eerder georganiseerde Holland Dagen. Als sprekers treden op:

Maike Sier	-	Van Rotta tot Roffa
Reinout Rutte	-	Stadswording aan het water in Holland
Kees Nieuwenhuijsen	-	Het stadsrecht van Schiedam
Marc Dorst	-	De oudste kerk van Wolbrandskerke
Alexandra van Dongen	-	1000 jaar culinaire geschiedenis van Rotterdam
Edwin Orsel	-	Baksteenproductie in middeleeuws Leiden
Ranjith Jayasena	-	Het ontstaan van Amsterdam
Ed van der Vlist	-	Middeleeuwse boeken uit Holland
Remy Balistreri	-	Hoe vertel je het verhaal van Dordrecht?

Het volledige programma is te vinden op onze [website](https://ontstaanvanholland.nl) ontstaanvanholland.nl

De dag zal om 10 uur worden geopend door Joop Polfliet, directeur Openbare Werken en stadsbeheer Rotterdam en verantwoordelijk voor alle archeologie binnen de stad.
Als dagvoorzitter zal net als vorige jaren optreden Roos van Oosten (Univ. Leiden)

Deelname en inschrijving

De Holland Dag 2025 wordt georganiseerd door Stichting Ontstaan van Holland in samenwerking met Archeologie Rotterdam en wordt mede mogelijk gemaakt door de provincie Zuid-Holland. Je wordt voorzien van koffie, thee, lunch en een borrel na afloop. Wij vragen een bijdrage van de deelnemers van € 27,50 per persoon ter dekking van alle kosten.

Zet de datum 16 mei in je agenda en meld je aan via de link naar het platform [GoTickets](https://www.nowonlinetickets.nl) (net als vorig jaar) waar je ook direct je bijdrage kunt voldoen.

<https://www.nowonlinetickets.nl/Shop/EventDetails/EAB1522B0EEA7335390850ACC98967F5>

Middeleeuwse markt: vlak vóór de Bibliotheek, op de plek waar ooit de Rotte stroomde, houden we op 16 mei ook een middeleeuwse markt, in samenwerking met Springlevend Verleden. Dit evenement, met ambachten en handelaren met zorgvuldig gemaakte gereedschappen en kleding, zal de hele dag duren en is vooral bedoeld om iedereen in Rotterdam kennis te laten maken met het middeleeuwse Rotterdam en het ontstaan van de stad op die plek. De middeleeuwse markt is vrij toegankelijk voor iedereen!

Meer informatie te bevragen bij redactie@ontstaanvanholland.nl (Ad van der Zee)

2025/ 26: Overstroming grote rivieren die begon op 19 december 1925 maar liep door naar 1926.

2027: Begin van het waterloopkundig onderzoek en oprichting Waterloopkundig Laboratorium

2027: De Unie van Waterschappen bestaat 100 jaar.

2027: 750 jaar Hoogheemraadschap van de Alblasserwaard, er is inmiddels een website ontworpen die alle informatie beschikbaar zal stellen over dit bijzondere jubileum: [www. Alblasserwaard750jaar.nl](http://www.Alblasserwaard750jaar.nl)

2027: 25 jaar Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2028: 75 jaar na 31 januari/ 1 februari 1953

2029: Wetterskip Fryslân bestaat 25 jaar.

2030: VWG bestaat 40 jaar

2030: 175 jaar na de overstroming van de grote rivieren begin maart 1855.

2030: Begin aanleg van de Stelling van Amsterdam (1880)

2030: De Wieringermeer bestaat 100 jaar

2032: De Afsluitdijk bestaat 100 jaar

2033: in 1533 ontstonden de eerste waterschappen in Friesland, uiteindelijk werden dat er 1.500. Nu werkt het Wetterskip Fryslân (Leeuwarden) in de provincie, op de Waddeneilanden Ameland, Schiermonnikoog, Terschelling en Vlieland en in een taartpuntje in de provincie Groningen.

In de komende jaren zijn er tal van herdenkingen, het overzicht zal periodiek worden bijgewerkt.

Mocht iemand belangstelling hebben om over een van de bovengenoemde gebeurtenissen een bijdrage te leveren in TWG dan zijn de richtlijnen daarvoor op de website te vinden.

Mochten er wijzigingen in uw adressering zijn door verhuizing of het mailadres wilt u die dan doorgeven aan: **waterstaatsgeschiedenis@hotmail.nl** . Helaas komt het incidenteel voor dat het tijdschrift of een mailbericht naar een verkeerd adres wordt gestuurd.

Helaas komt het voor dat niet alle mailberichten ook op dit mailadres afgeleverd worden, bij twijfel: trek aan de bel of stuur het bericht met het verzoek om een bevestiging van aflevering/ontvangst.

Vincent Erdin,
secretaris VWG
15 april 2025